

TÁC ĐỘNG CỦA FDI ĐẾN BẤT BÌNH ĐẲNG THU NHẬP Ở NHÓM NUỚC THU NHẬP TRUNG BÌNH THẤP

Nguyễn Thanh Hằng

Khoa Kinh tế phát triển, Trường Đại học Kinh tế – Đại học Quốc gia Hà Nội
Email: hangnguyen159@yahoo.com

Ngày nhận: 7/12/2016

Ngày nhận bản sửa: 13/02/2017

Ngày duyệt đăng: 25/5/2017

Tóm tắt:

Bài viết nghiên cứu tác động của FDI đến sự thay đổi mức độ bất bình đẳng thu nhập ở 23 nước có mức thu nhập trung bình thấp giai đoạn 2002-2011 bằng cách sử dụng 3 dòng chảy FDI khác nhau gồm có: FDI khai thác tài nguyên, FDI sản xuất và FDI thương mại, dịch vụ. Dựa trên việc sử dụng mô hình tác động ngẫu nhiên với số liệu mảng, bài viết cung cấp các bằng chứng thực tiễn về tác động của từng loại FDI khác nhau đến bất bình đẳng thu nhập. Đồng thời, cách thức, các kênh tác động của từng loại FDI đến bất bình đẳng thu nhập cũng được chỉ ra. Từ đó, bài viết đưa ra một số khuyến nghị chính sách nhằm hướng tới một Việt Nam ngày càng phát triển, công bằng, tiến bộ trong bối cảnh hội nhập TPP, AEC.

Từ khóa: Bất bình đẳng thu nhập, FDI, mô hình tác động ngẫu nhiên.

Impacts of FDI on income inequality in low middle income countries

Abstract

This research examines the impacts of FDI on the changes of income inequality within 23 low income countries in the period of 2002-2011 by using 3 different inward FDI flows, including: primary (resource extraction), secondary (manufacturing) and tertiary (commercial productions and services) according to the division of International Trade Center. By applying random-effects models, the impact of each different type of FDI on income inequality is shown by empirical evidences. This paper also analyzes how each FDI type affects income inequality. Then, policy recommendations are provided to help Vietnam be more developed, fair and progressive in the context of international integration.

Keyword: Income inequality, FDI, random-effects models.

1. Giới thiệu

Bất bình đẳng thu nhập là mối quan tâm của nhiều người, nhiều quốc gia ở các mức độ khác nhau. Khi xã hội ngày càng phát triển, người ta càng quan tâm đến vấn đề công bằng nhiều hơn. Tăng trưởng kinh tế ngoạn mục nhưng vẫn đòi hỏi phải đi đôi với công bằng xã hội, đó là yêu cầu của một xã hội phát triển toàn diện và là mục tiêu mà nhiều quốc gia đang hướng đến. Các tài liệu cho thấy bất bình đẳng thu nhập và bất bình đẳng tiền lương đã tăng lên ở nhiều

nước kể từ những năm 1970, ở cả các nước phát triển như Hoa Kỳ, đang phát triển như Mexico và một số nước khác ở châu Mỹ Latinh,... Bất bình đẳng đang là một trong những nguyên nhân gây nên sự bất ổn không những ở phạm vi quốc gia mà còn ở phạm vi toàn thế giới. Bất bình đẳng và tình trạng đói nghèo cùng cực đã được thừa nhận là một trong những yếu tố thúc đẩy làn sóng cách mạng Mùa xuân Ả Rập bắt đầu vào cuối năm 2010.

Để giải quyết tốt vấn đề bất bình đẳng, việc xác

định nguyên nhân, các nhân tố tác động và kênh truyền dẫn là hết sức cần thiết. Nhìn chung, bất bình đẳng là một vấn đề tương đối phức tạp và chịu tác động từ nhiều nhân tố khác nhau. Một số nhân tố được các nhà kinh tế học đề cập đến gồm có: Mức phát triển kinh tế (Kuznets, 1955; Barro, 2000), Độ mở của nền kinh tế (Barro, 2000; Marrewijk, 2007), Lạm phát (Easterly & Fisher, 2001; Cornia, 2004), Trình độ giáo dục (Barro, 2000; Lemieux, 2006), Thủ ché (Rodrik, 1999; Gradstein & Milanovic, 2004), Chi tiêu chính phủ (Calderon & Serven, 2004; Chatterjee & Turnovsky, 2012) và Tham nhũng (Gupta & cộng sự, 2002). Bên cạnh đó, sự gia tăng luồng vốn FDI đi cùng với gia tăng bất bình đẳng thu nhập ở hầu hết các nước trong ba thập kỷ qua đã khiến các nhà khoa học phải đặt câu hỏi về mối liên hệ có thể có giữa hai yếu tố này. Đã có nhiều lý thuyết liên kết hai yếu tố này với nhau, những nghiên cứu thực nghiệm dù phong phú nhưng kết quả thu được còn chưa đồng nhất. Nhìn chung, mối quan hệ này phụ thuộc vào mức phát triển kinh tế, khả năng hấp thụ, trình độ giáo dục, bản thân từng loại FDI,...

Có nhiều cách phân loại FDI. Mỗi loại FDI có những đặc điểm và tác động lan tỏa nhất định khác nhau đến kinh tế xã hội của nước tiếp nhận. Chẳng hạn, FDI trong các ngành nguyên liệu sơ cấp (dựa nhiều vào vốn và lao động như nông nghiệp hoặc khai khoáng) thường có tác động lan toả, kết nối với các khu vực khác rất hạn chế. Trong khi đó, vốn FDI trong các ngành sản xuất bậc cao như lắp ráp và chế tạo hay các ngành dịch vụ như tài chính, hạ tầng viễn thông, bất động sản và du lịch không chỉ tạo ra giá trị gia tăng lớn mà còn góp phần tạo tác động lan toả, thúc đẩy phát triển kinh tế vùng nói riêng và toàn quốc nói chung (Baer & Sirohi, 2013). Vì vậy, khó có thể đưa ra một câu trả lời nhất quán về tác động của FDI nói chung đến bất bình đẳng thu nhập, vẫn đề mà lý thuyết cũng như một vài nghiên cứu thực nghiệm đang mắc phải. Thực tế đó đòi hỏi cần phải có các nghiên cứu mới, đi sâu vào từng loại FDI cụ thể.

2. Cơ sở lý thuyết và phương pháp nghiên cứu

2.1. Cơ sở lý thuyết

Lý thuyết về tác động của FDI cho thấy, FDI có thể làm tăng hoặc giảm bất bình đẳng thu nhập. Thu nhập bao gồm tiền lương và thu nhập ngoài lương. FDI có thể tác động đến cả hai thành phần này. Cụ thể:

Doanh nghiệp nước ngoài có xu hướng đầu tư vào

các lĩnh vực công nghệ cao hoặc chuyên môn hóa một phân đoạn nào đó thuộc lĩnh vực công nghệ cao. Nếu FDI gây ra sự mở rộng tương đối của các lĩnh vực công nghệ cao, sẽ cải thiện vị trí tương đối của công nhân lành nghề và làm tăng bất bình đẳng tiền lương (Feenstra & Hanson, 1996).Thêm nữa, lợi ích quan trọng mà FDI mang lại là công nghệ kỹ thuật hiện đại, kỹ xảo chuyên môn, trình độ quản lý tiên tiến, do đó, FDI có thể tạo ra tăng trưởng nồng suất lao động cao hơn ở cả doanh nghiệp nước ngoài và doanh nghiệp trong nước, thúc đẩy sự thay đổi công nghệ thiên về kỹ năng, sự phát triển của các nghề mới đòi hỏi hàm lượng công nghệ cao,... từ đó làm tăng nhu cầu về lao động có tay nghề cao. Vì sở hữu các kỹ năng quan trọng mà nguồn cung khan hiếm, công nhân có tay nghề cao thường có vị thế thương lượng mạnh hơn công nhân ít có tay nghề, đồng thời, họ có thể có kỹ năng đàm phán tốt hơn để thương lượng mức lương cao hơn, từ đó làm tăng bất bình đẳng tiền lương. Bên cạnh đó, thông qua các khóa đào tạo, các lớp tập huấn, FDI có thể ảnh hưởng đến việc cung cấp các kỹ năng, từ đó đóng góp vào giáo dục nói chung. Thực tế cho thấy, các công ty nước ngoài thường tổ chức tập huấn nhiều hơn so với các doanh nghiệp trong nước, do đó, các công nhân lành nghề đã được hưởng lợi ích nhiều hơn từ các khóa đào tạo này. Các điểm trên cho thấy FDI dự kiến có thể làm tăng bất bình đẳng về tiền lương, trái ngược với dự đoán của lý thuyết thương mại truyền thống rằng FDI làm giảm bất bình đẳng tiền lương ở các nước đang phát triển vì FDI cho phép các nước đang phát triển tập trung vào các hoạt động ít đòi hỏi tay nghề.

FDI cũng có thể tác động lên thu nhập ngoài lương thông qua việc tăng lợi nhuận và tỉ lệ thu hồi vốn, từ đó làm tăng các loại thu nhập khác, đặc biệt ở những người lao động tự làm chủ. Tiền lương thực đã giảm trong hơn hai thập kỷ qua ở nhiều nước Mỹ Latinh (Weeks, 1999) ngũ ý rằng những người sở hữu vốn đã được hưởng lợi nhiều hơn từ các cuộc cải cách kinh tế. Điều này có thể làm bất bình đẳng thu nhập gia tăng.

Xét ở cấp độ vùng, tác động của FDI mang tính hai mặt. Nếu tính riêng trong vùng nhận được FDI, FDI giúp tạo việc làm, tăng thu nhập cho người dân địa phương. Nhưng nếu xét giữa các vùng được nhận và không được nhận FDI, sự thay đổi là khác biệt. Dân cư của vùng này có thu nhập tăng lên trong khi dân cư ở vùng khác thì không (hoặc rất ít), vì vậy làm tăng mức độ bất bình đẳng thu nhập giữa dân cư của các vùng. Chưa kể đến, xét trong

cùng một vùng, mức độ thụ hưởng đối với những lợi ích của FDI mang lại ở các đối tượng là khác nhau, ví dụ, lao động có kỹ năng được hưởng lợi hơn so với lao động không có kỹ năng hoặc lao động được FDI tuyển dụng được hưởng lợi hơn so với lao động không được FDI tuyển dụng dù năng lực là như nhau. Dù bất bình đẳng trong nội bộ vùng nhiều khả năng được cải thiện nhưng bất bình đẳng giữa các vùng tăng lên đa phần sẽ dẫn đến mức độ bất bình đẳng tính chung cho cả nước cũng tăng lên. Xét ở cấp độ quốc gia, tác động của FDI đến bất bình đẳng thu nhập cũng mang tính hai mặt. Một mặt, FDI giúp nước tiếp nhận thúc đẩy tăng trưởng, nâng cao mức sống, sớm bắt kịp với các nước phát triển nhưng đồng thời lại tạo ra khoảng cách ngày càng xa với các nước khác có xuất phát điểm tương đồng nhưng không được nhận FDI hoặc nhận được rất ít FDI và vì vậy, có nguy cơ làm gia tăng mức độ bất bình đẳng về thu nhập giữa các quốc gia trên thế giới.

Về mặt thực nghiệm, các nghiên cứu khá phong phú và đa dạng. Kết quả thu được là hỗn hợp, nhiều khả năng do sự khác biệt về mức phát triển kinh tế, khả năng hấp thụ FDI của nước sở tại, trình độ giáo dục, cách phân loại FDI, thời gian xem xét...

Nghiên cứu cho từng nhóm nước

Bhandari (2007) đã nghiên cứu các nền kinh tế chuyển đổi thuộc Đông Âu và Trung Á giai đoạn 1990-2002 và không tìm thấy bằng chứng FDI tích lũy vào gây ảnh hưởng đến bất bình đẳng thu nhập nói chung. Tương tự, Franco & Gerussi (2012) cũng không tìm thấy tác động đáng kể của FDI lên bất bình đẳng thu nhập với dữ liệu của 17 nền kinh tế chuyển đổi ở Châu Âu giai đoạn 1990-2006. Trong khi đó, Herzer & Nunnenkamp (2011) nghiên cứu 10 nước Châu Âu giai đoạn 1980-2000 và nhận thấy: (i) FDI có tác động cùng chiều trong ngắn hạn, ngược chiều trong dài hạn đến bất bình đẳng thu nhập; (ii) mối quan hệ giữa FDI và bất bình đẳng thu nhập mang tính hai chiều và (iii) trong dài hạn, hiệu ứng của FDI đến bất bình đẳng thu nhập đối với các quốc gia khác nhau là khác nhau. Kết quả tương tự cũng được nhóm tác giả tìm thấy vào năm 2013 khi xem xét tác động riêng lẻ của dòng FDI vào và FDI ra lên bất bình đẳng thu nhập ở Châu Âu. Ứng hộ kết quả này, với dữ liệu của 10 quốc gia Trung và Đông Âu giai đoạn 1990-2012, Mihaylova (2015) cho rằng FDI có khả năng ảnh hưởng đến bất bình đẳng thu nhập, nhưng tác động này phụ thuộc vào trình độ giáo dục và mức độ phát triển kinh tế của

nước chủ nhà. Với nguồn nhân lực và mức độ phát triển kinh tế thấp hơn, FDI có xu hướng tăng bất bình đẳng thu nhập, nhưng nếu sự lan tỏa của giáo dục và GDP bình quân đầu người tăng lên, hiệu ứng đến phân phối của FDI sẽ giảm. Sau khi mức độ cao hơn của nguồn nhân lực và phát triển kinh tế đã đạt được, FDI thậm chí có thể góp phần làm giảm bất bình đẳng thu nhập.

Im & McLaren (2015) cho thấy FDI giúp làm giảm cả bất bình đẳng và tỷ lệ đói nghèo ở các nước đang phát triển. Nhóm dân số có mức thu nhập thấp thứ hai và thứ ba (trong bách phân vị) được hưởng lợi nhiều nhất, trong khi nhóm thu nhập cao nhất bị thiệt hại nhiều nhất. Ngược lại, Suanes (2016) tìm thấy tác động thuận chiều của FDI lên bất bình đẳng thu nhập trong lĩnh vực dịch vụ và sản xuất ở 13 nước Châu Mỹ Latinh giai đoạn 1980-2009.

Sử dụng dữ liệu của các nước kém phát triển giai đoạn 1975-2000, Tsai (1995) cho rằng FDI không làm tăng mức độ bất bình đẳng thu nhập ở các nước kém phát triển, trừ khu vực Đông/Đông Nam Á. Tại đó, các nước kém phát triển thường như đã bị tổn thương bởi các dòng vốn FDI.

Nghiên cứu cho nhóm nước hỗn hợp

Với dữ liệu của 119 quốc gia trong giai đoạn 1993-2002, Choi (2006) nhận thấy bất bình đẳng thu nhập tăng lên cùng với sự tăng lên của lượng FDI tích lũy. Các nghiên cứu sau đó đã cho thấy điều này không hoàn toàn đúng. Wu & Hsu (2012) cho rằng FDI có khả năng gây hại cho phân phối thu nhập ở những nước chủ nhà có khả năng hấp thụ ở mức thấp, nhưng tại các nước có khả năng hấp thụ tốt hơn, FDI chỉ gây ảnh hưởng nhỏ. Tương tự, Lessmann (2013) tìm thấy kết quả FDI ròng làm tăng bất bình đẳng vùng ở các nước thu nhập thấp và trung bình, trong khi không có hậu quả tái phân phối tiêu cực ở các nước có thu nhập cao. Zhuang & Griffith (2013) thì cho rằng hoạt động sáp nhập và mua lại có tác động không đáng kể đến bất bình đẳng thu nhập trong khi đầu tư mới có tác động tích cực đến bất bình đẳng thu nhập. Ngoài ra, Lin & cộng sự (2013) cho thấy vai trò của nguồn nhân lực trong mối quan hệ này. Tồn tại một ngưỡng có ý nghĩa của nguồn nhân lực, dưới ngưỡng này, FDI tạo ra tác động tích cực lên người nghèo và tiêu cực lên người giàu, từ đó cải thiện phân phối thu nhập bình đẳng hơn. Vượt quá ngưỡng này, FDI có lợi cho những người không nghèo và gây tổn thương cho những người không giàu và do đó làm trầm trọng thêm bất bình đẳng thu nhập.

Nghiên cứu cho từng quốc gia

Chintrakarn & cộng sự (2012) sử dụng dữ liệu của 48 tiểu bang của Hoa Kỳ giai đoạn 1977-2001 và tìm thấy trong ngắn hạn, tác động của FDI đến bất bình đẳng thu nhập là không đáng kể và ngược chiều trong khi về lâu dài, nhìn chung, FDI tạo ra tác động ngược chiều đáng kể. Dù vậy, có 21/48 tiểu bang cho thấy mối quan hệ cùng chiều giữa FDI và bất bình đẳng thu nhập trong dài hạn. Kết quả hỗn hợp này cũng được tìm thấy trên những nhóm quốc gia khác nhau. Herzer & cộng sự (2013) đã điều tra ảnh hưởng dài hạn của FDI lên bất bình đẳng thu nhập ở 5 nước Mỹ Latin, theo đó, tại 4/5 nước, FDI làm gia tăng khoảng cách thu nhập giữa các cá nhân. Farhan & cộng sự (2014) nhận thấy dòng FDI vào có tác động làm giảm bất bình đẳng ở Malaysia, Philippines và Thái Lan nhưng lại duy trì bất bình đẳng ở Singapore và Indonesia.

Nghiên cứu của Jense & Rosas (2007) cho thấy, việc gia tăng dòng vốn FDI vào có liên quan tới sự giảm bất bình đẳng thu nhập ở nội bộ 32 bang của Mexico giai đoạn 1990- 2000. Tuy nhiên, việc giảm bớt bất bình đẳng trong nội bộ vùng được tạo bởi FDI thực sự có thể làm tăng mức độ bất bình đẳng ở cấp quốc gia khi mà các vùng thu hút FDI không chỉ trở nên bình đẳng hơn, mà cũng thịnh vượng hơn. Ủng hộ kết quả này, Rivera & Castro (2013) cũng cho rằng FDI có xu hướng làm gia tăng khoảng cách bất bình đẳng giữa các vùng của Mexico vì nó có xu hướng chảy vào khu vực phát triển hơn, nhưng không có bằng chứng cho thấy nó tạo ra bất bình đẳng trong nội bộ vùng. Trong khi đó, Ucal & cộng sự (2014) lại tìm thấy tác động thuận chiều, có ý nghĩa trong ngắn hạn nhưng không có ý nghĩa trong dài hạn của FDI lên bất bình đẳng thu nhập tại Thổ Nhĩ Kỳ giai đoạn 1970-2008.

Có thể thấy, dù số lượng các nghiên cứu về tác động của FDI lên bất bình đẳng thu nhập tương đối phong phú và đa dạng nhưng còn khá thiếu vắng các nghiên cứu liên quan đến nhóm nước chậm phát triển, nhóm nước có mức thu nhập trung bình thấp hoặc khu vực Đông Nam Á. Cũng đã có một số nghiên cứu ở trong nước cho Việt Nam như của Viện nghiên cứu quản lý kinh tế Trung ương (CIEM) năm 2009, cho rằng FDI có thể làm tăng bất bình đẳng về thu nhập không chỉ ở thành thị mà cả giữa thành thị và nông thôn hoặc Nguyễn Thị Thanh Huyền (2012) với kết luận tỉ lệ FDI/GDP càng tăng càng kéo giãn chênh lệch thu nhập giữa nông thôn và thành thị,... Dù vậy, các nghiên cứu về lĩnh vực này ở trong nước

còn khá hiếm hoi. Chưa kể đến, các nghiên cứu dù là trong nước hay ngoài nước thì đa phần đều tiếp cận FDI dưới dạng tổng thể mà chưa đi vào từng loại cụ thể. Trước thực tế đó, bài viết này sử dụng cách phân loại ngành của Trung tâm Thương mại Quốc tế (International Trade Center, ITC) để xem xét tác động của từng loại FDI đến bất bình đẳng thu nhập ở nhóm các nước có mức thu nhập trung bình thấp.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng dữ liệu mảng không cân xứng của 23 nước có mức thu nhập trung bình thấp (gồm 2 nước châu Âu, 11 nước châu Á, 5 nước châu Mỹ và 5 nước châu Phi, trong đó có Việt Nam) giai đoạn 2002-2011. Để xem xét tác động ngắn hạn của FDI đến bình đẳng thu nhập, nghiên cứu sử dụng mô hình kinh tế lượng cơ bản sau:

$$GINI_{it} = \beta_0 + \beta_1 FDI^*_{it} + \beta X_{it} + \gamma X_{it} \times FDI^*_{it} + U_{it}$$

Trong đó $GINI_{it}$ là hệ số Gini của quốc gia i ở năm t , đơn vị %. FDI^*_{it} bao gồm $FDI1_{it}$, $FDI2_{it}$, $FDI3_{it}$ là lần lượt là vốn FDI khai thác tài nguyên, FDI sản xuất và FDI thương mại, dịch vụ *bình quân đầu người* của quốc gia i ở năm t (đơn vị: USD). X_{it} là một nhóm các nhân tố kiểm soát, được cho là có ảnh hưởng đến bất bình đẳng thu nhập gồm logarithm tự nhiên của GDP đầu người (\ln_GDP_{it} , tính bằng USD theo mức giá 2010), độ mở của nền kinh tế ($OPEN_{it}$, đo bằng tổng xuất, nhập khẩu/GDP), chỉ số giá tiêu dùng (CPI_{it} , theo mức giá 2010), trình độ giáo dục ($EDUC_{it}$, đo bằng % dân số học hết cấp 2), chi tiêu chính phủ (GC_{it} , đo bằng %GDP) và kiểm soát tham nhũng (COR_{it}). Nghiên cứu sẽ sử dụng một vài tổ hợp nhân tố kiểm soát khác nhau nhằm kiểm tra độ vững của các ước lượng. Biến tương tác $X_{it} \times FDI^*_{it}$ được đưa vào mô hình nhằm kiểm tra tác động gián tiếp của các loại FDI đến bất bình đẳng. Về phương pháp ước lượng, nghiên cứu cân nhắc giữa việc sử dụng mô hình OLS gộp, mô hình tác động cố định hay mô hình tác động ngẫu nhiên căn cứ vào kết quả của kiểm định Hausman và kiểm định LM. Các mô hình đều được kiểm tra các khuyết tật tự tương quan và phương sai sai số thay đổi. Về nguồn dữ liệu, các loại FDI được lấy nguồn tại ITC. GDP đầu người, độ mở của nền kinh tế, chỉ số giá tiêu dùng, % dân số học hết cấp 2, chi tiêu công, dân số, kiểm soát tham nhũng được lấy nguồn tại WorldBank. Khác với đa số nghiên cứu trước đây, bài nghiên cứu này sử dụng hệ số Gini được lấy nguồn tại Standardized World Income Inequality Database (SWIID), phát triển bởi Solt (2009). Nhược điểm của dữ liệu bất bình đẳng trước đây là không đảm bảo tính so sánh

Bảng 1: Ước lượng tác động của FDI khai thác tài nguyên đến bình đẳng thu nhập

	(Mô hình 1) RE	(Mô hình 2) RE	(Mô hình 3) RE	(Mô hình 4) RE	(Mô hình 5) RE	(Mô hình 6) RE	(Mô hình 7) RE	(Mô hình 8) RE
_cons	43,58* (24,47)	41,62** (19,66)	34,16*** (4,895)	36,25*** (4,612)	36,92*** (4,097)	38,07*** (3,912)	40,57*** (2,256)	39,40*** (1,235)
fdi1	-0,0193** (0,00915)	-0,0177* (0,00994)	-0,0159* (0,00921)					
educ*fdi1	0,000514 (0,000346)	0,000475 (0,000411)	0,000440 (0,000418)					
cor*fdi1				-0,0796** (0,0372)	-0,0940*** (0,0298)	-0,0933*** (0,0305)	-0,0631*** (0,0234)	-0,0632** (0,0253)
open*fdi1				-0,000316** (0,000143)	-0,000376*** (0,000120)	-0,000355*** (0,000114)	-0,000327*** (0,000142)	-0,000336** (0,000160)
open	-0,0239 (0,0192)	-0,0275 (0,0214)	-0,0308 (0,0247)	-0,0274 (0,0201)	-0,0250 (0,0199)	-0,0266 (0,0219)	-0,0144 (0,0220)	
educ	0,114 (0,0839)	0,0859 (0,0802)	0,0676 (0,0524)	0,0505 (0,0530)	0,0477 (0,0500)	0,0543 (0,0518)		
gc	0,155 (0,206)	0,156 (0,186)	0,151 (0,179)	0,130 (0,158)	0,123 (0,158)			
cor	-2,505* (1,485)	-2,466* (1,474)	-2,522* (1,532)	-0,920 (1,747)				
ln_gdp	-1,572 (4,031)	-1,211 (3,253)						
cpi	-0,00880 (0,0387)							
N Observation	124	127	127	127	127	127	158	158
N Groups	20	21	21	21	21	21	23	23
Probability:								
RE vs FE	0,9569	0,5107	0,9618	0,9282	0,9786	0,9354	0,9711	0,8040
RE vs POLS	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
Serial correlation	0,4684	0,5709	0,3961	0,5244	0,5500	0,5551	0,5911	0,5742
Heterokedascity	0,0028	0,0018	0,0010	0,0068	0,0078	0,0030	0,0000	0,0000

Ghi chú: Độ lệch chuẩn trong ngoặc; * p<0,1, ** p<0,05, *** p<0,01

được, đồng thời dữ liệu bị ngắt quãng khá nhiều. SWIID là sự kết hợp giữa World Income Inequality Database của WorldBank với các thông tin từ cơ sở dữ liệu Luxembourg Income Study và dữ liệu bất bình đẳng của The United Nations University World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER). Đây được xem là một trong những cơ sở dữ liệu toàn diện nhất, đảm bảo tính so sánh được với thông tin liền mạch, liên tục và đã được sử dụng trong một số nghiên cứu gần đây như Herzer & Nunnenkamp (2013), Ostry & cộng sự (2014).

3. Kết quả và thảo luận

Phần lớn các mô hình hồi quy được chạy đều cho kết quả mô hình tác động ngẫu nhiên là phù hợp. Các mô hình này cũng đã được kiểm tra khuyết tật và khắc phục (nếu cần) để đảm bảo độ tin cậy. Việc sử dụng các nhóm nhân tố kiểm soát khác nhau đã cho thấy tính vững của các ước lượng, kết quả thu

được từ các mô hình hồi quy khác nhau khá đồng nhất. Theo đó, ước lượng hệ số đối với FDI1 mang dấu âm và có ý nghĩa thống kê ở mức 5% (Xem Bảng 1). Kết quả cho thấy, FDI khai thác tài nguyên có tác dụng làm giảm mức độ bất bình đẳng, nhiều khả năng do nhu cầu về lao động không có kỹ năng hoặc ít kỹ năng, đây đồng thời cũng là những người hưởng lợi nhiều nhất từ loại FDI này, từ đó thu hẹp khoảng cách tiền lương giữa những lao động có và không có kỹ năng, dẫn đến mức độ bất bình đẳng thu nhập giảm. Bên cạnh đó, ước lượng hệ số đối với các biến tương tác FDI với kiểm soát tham nhũng, FDI với độ mở cửa kinh tế đều âm và có ý nghĩa thống kê, thậm chí ở mức 1% cho biết rằng, với mức độ mở cửa nền kinh tế càng cao, khả năng kiểm soát tham nhũng càng tốt sẽ càng làm tăng tác động tích cực này của FDI khai thác tài nguyên.

Đối với FDI sản xuất, chưa có bằng chứng cho

Bảng 2: Ước lượng tác động của FDI sản xuất đến bất bình đẳng thu nhập

	(Mô hình 9) RE	(Mô hình 10) RE	(Mô hình 11) RE	(Mô hình 12) RE	(Mô hình 13) FE
_cons	38,42** (17,88)	37,26** (17,55)	33,32*** (4,710)	34,61*** (4,679)	34,24*** (2,561)
ln_gdp*fdi2	0,0318* (0,0178)	0,0327* (0,0182)	0,0230 (0,0184)	0,0257 (0,0176)	0,0168** (0,00889)
gc*fdi2	-0,00563 (0,00594)	-0,00475** (0,00209)	-0,00561** (0,00249)	-0,00429** (0,00170)	-0,00507* (0,00307)
cor*fdi2	-0,0529** (0,0240)	-0,0578** (0,0240)	-0,0455** (0,0204)	-0,0513** (0,0240)	-0,0386 (0,0344)
educ*fdi2	-0,00182* (0,00103)	-0,00187** (0,000946)	-0,00140 (0,000887)	-0,00169* (0,000956)	-0,00117 (0,00115)
educ	0,0863 (0,0796)	0,0824 (0,0789)	0,0772 (0,0580)	0,0892 (0,0605)	0,0974 (0,0335)
cor	-1,952 (1,560)	-1,922 (1,553)	-2,273 (1,707)	-2,226 (1,730)	-2,586 (1,034)
open	-0,0252 (0,0275)	-0,0237 (0,0249)	-0,0262 (0,0251)	-0,0292 (0,0274)	-0,0338 (0,0172)
fdi2	-0,0728 (0,133)	-0,0766 (0,140)	-0,0232 (0,148)	-0,0432 (0,140)	
gc	0,139 (0,216)	0,124 (0,183)	0,159 (0,185)		
ln_gdp	-0,730 (2,942)	-0,529 (2,900)			
open*fdi2	0,000147 (0,00111)				
N Observation	131	131	131	131	131
N Groups	20	20	20	20	20
Probability:					
RE vs FE	0,9850	0,9788	0,1191	0,0871	0,0049
RE (FE) vs POLS	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
Serial correlation	0,3809	0,4075	0,3793	0,3041	0,0000
Heterokedascity	0,0096	0,0078	0,0074	0,0051	0,0000

	(Mô hình 14) RE	(Mô hình 15) RE	(Mô hình 16) RE	(Mô hình 17) RE	(Mô hình 18) RE
_cons	35,09*** (4,494)	34,86*** (4,405)	32,82*** (4,422)	34,28*** (3,727)	39,81*** (1,377)
ln_gdp*fdi2	0,00904** (0,00426)	0,00859** (0,00402)	0,00977*** (0,00340)	0,00942*** (0,00311)	0,00225** (0,00113)
gc*fdi2	-0,00584** (0,00257)	-0,00544** (0,00229)	-0,00605*** (0,00193)	-0,00598*** (0,00168)	-0,00178** (0,000885)
educ	0,0857 (0,0563)	0,0870 (0,0569)	0,0848 (0,0576)	0,0861 (0,0537)	
cor	-2,355 (1,652)	-2,391 (1,644)	-2,201 (1,809)		
open	-0,0321 (0,0286)	-0,0302 (0,0267)			
cor*fdi2	-0,00692 (0,0154)				
N Observation	131	131	131	131	159
N Groups	20	20	20	20	21
Probability:					
RE vs FE	0,9237	0,8417	0,7875	0,8297	0,8753
RE vs POLS	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
Serial correlation	0,1112	0,1331	0,1350	0,1489	0,1109
Heterokedascity	0,0059	0,0058	0,0005	0,0010	0,0000

Ghi chú: Độ lệch chuẩn trong ngoặc; * $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

thấy tác động trực tiếp đến bất bình đẳng thu nhập mặc dù kết quả ước lượng cho giá trị âm khá đồng nhất (gợi ý khả năng làm giảm mức độ bất bình đẳng, xem Bảng 2). Tuy nhiên, lại có bằng chứng cho thấy tác động gián tiếp, giúp cải thiện mức độ bất bình đẳng của FDI sản xuất thông qua giáo dục, kiểm soát tham nhũng và chi tiêu chính phủ trong khi thông qua mức độ phát triển của nền kinh tế, tác động của FDI là tiêu cực (thể hiện ở hệ số của các biến tương tác giữa FDI loại này với giáo dục, kiểm soát tham nhũng và chi tiêu chính phủ đều âm và có ý nghĩa thống kê trong khi với mức độ phát triển kinh tế, hệ số này mang dấu dương và có ý nghĩa thống kê). Điều này cho biết, ở cùng mức chi tiêu chính phủ, cùng tỉ lệ tốt nghiệp cấp 2, cùng mức kiểm soát tham nhũng, nếu tăng cường FDI sản xuất sẽ giúp giảm bớt mức độ bất bình đẳng thu nhập. Điều này có thể được giải thích do dòng vốn FDI sản xuất mang lại nhiều cơ hội việc làm hơn cho người dân, ngay cả các nhóm thu nhập thấp trong xã hội cũng có cơ hội tiếp cận nhiều hơn, do đó, thu nhập được cải thiện, mức độ bất bình đẳng cũng sẽ giảm nhiều hơn. Nhiều nghiên cứu tại các nước đang phát triển cho thấy, mức độ bất bình đẳng tăng lên cùng với sự gia tăng của mức phát triển kinh tế. Tuy nhiên, nếu dòng vốn FDI sản xuất được tăng

cường, mức tăng này sẽ nhiều hơn. Lý giải cho điều này, một số nghiên cứu đã cho thấy, dòng vốn FDI sản xuất thường bị thu hút bởi mức phát triển kinh tế (Lịch & Việt, 2013). Khi vốn FDI sản xuất chảy vào các nước có mức phát triển cao hơn sẽ đòi hỏi nhiều hơn lao động có kỹ năng, vì vậy làm gia tăng chênh lệch tiền lương giữa lao động có kỹ năng và không có kỹ năng, từ đó làm trầm trọng hơn mức độ bất bình đẳng lẽ ra phải có.

Trong khi đó, tác động của FDI thương mại, dịch vụ đến bất bình đẳng thu nhập được thể hiện rõ nét, có cả tác động trực tiếp và tác động gián tiếp thông qua giáo dục, mở cửa thương mại, chi tiêu chính phủ và mức phát triển kinh tế. Theo kết quả tìm được, ước lượng hệ số đối với FDI3 mang dấu âm và có ý nghĩa thống kê ở mức 5% (Xem Bảng 3). Điều này cho biết, dòng vốn FDI tăng cường chảy vào thương mại, dịch vụ sẽ làm giảm bất bình đẳng thu nhập. Đồng thời, hệ số của các biến tương tác giữa FDI loại này với giáo dục, mở cửa thương mại đều âm có ý nghĩa ở mức lần lượt là 1% và 10% trong khi với chi tiêu chính phủ và mức độ phát triển kinh tế, các hệ số này đều dương có ý nghĩa ở mức lần lượt là 5% và 1%. Như vậy, với trình độ giáo dục cao hơn và mở cửa thương mại nhiều hơn, tác động làm giảm bất bình đẳng thu nhập của FDI thương mại, dịch vụ

Bảng 3: Ước lượng tác động của FDI thương mại, dịch vụ đến bất bình đẳng thu nhập

	(Mô hình 19)		(Mô hình 20)		(Mô hình 21)		(Mô hình 22)		(Mô hình 23)		(Mô hình 24)	
	RE	RE										
_cons	37,16*	(19,32)	37,16*	(19,67)	32,75***	(4,362)	32,41***	(4,507)	30,22***	(4,318)	32,61***	(3,667)
ln_gdp*fdi3	0,0288***	(0,0119)	0,0287***	(0,0111)	0,0288**	(0,0112)	0,0262**	(0,0123)	0,0289***	(0,0115)	0,0269***	(0,0129)
fdi3	-0,163**	(0,0790)	-0,162**	(0,0744)	-0,164**	(0,0738)	-0,145*	(0,0811)	-0,151*	(0,0827)	-0,160*	(0,0869)
educ*fdi3	-0,00114***	(0,000491)	-0,00113***	(0,000436)	-0,00113***	(0,000431)	-0,00101***	(0,000357)	-0,00101***	(0,000327)	-0,00090***	(0,000381)
educ	0,126	(0,0809)	0,126	(0,0832)	0,114**	(0,0568)	0,118***	(0,0575)	0,124**	(0,0560)	0,118***	(0,0511)
gc*fdi3	0,00285	(0,00206)	0,00281	(0,00171)	0,00283*	(0,00166)	0,00250**	(0,00114)	0,00291***	(0,00124)	0,00276***	(0,00124)
open*fdi3	-0,000298	(0,000259)	-0,000296	(0,000246)	-0,000296	(0,000244)	-0,000306	(0,000241)	-0,000306	(0,000248)	-0,000347	(0,000265)
cor	-2,736*	(1,577)	-2,739*	(1,549)	-2,788*	(1,645)	-2,956*	(1,737)	-2,933	(1,852)	-2,933	(1,852)
open	-0,0236	(0,0206)	-0,0235	(0,0204)	-0,0235	(0,0249)	-0,0256	(0,0230)	-0,0256	(0,0230)	-0,0256	(0,0230)
cor*fdi3	-0,00719	(0,0259)	-0,00693	(0,0249)	-0,00656	(0,0221)	-0,00656	(0,0221)	-0,00656	(0,0221)	-0,00656	(0,0221)
ln_gdp	-0,712	(3,099)	-0,721	(3,097)	-0,721	(3,097)	-0,721	(3,097)	-0,721	(3,097)	-0,721	(3,097)
gc	-0,00572	(0,205)	-0,00572	(0,205)	-0,00572	(0,205)	-0,00572	(0,205)	-0,00572	(0,205)	-0,00572	(0,205)
N Observation	132		132		132		132		132		132	
N Groups	20		20		20		20		20		20	
Probability:												
RE vs FE	0,6379		0,1496		0,4903		0,9034		0,8011		0,0044	
RE vs POLS	0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000		0,0000	
Serial correlation	0,0667		0,0758		0,0691		0,1381		0,1461		0,1796	
Heterokedascity	0,0112		0,0115		0,0094		0,0100		0,0027		0,7873	

Ghi chú: Độ lệch chuẩn trong ngoặc; * $p < 0,1$, ** $p < 0,05$, *** $p < 0,01$

sẽ càng trở nên mạnh mẽ. Ngược lại, các quốc gia với mức phát triển kinh tế cao hơn và chi tiêu chính phủ nhiều hơn, tác động làm giảm bất bình đẳng thu nhập này có xu hướng bị suy yếu đi.

Như vậy, các loại FDI khác nhau có tác động khác nhau đến bất bình đẳng thu nhập trong đó tác động của FDI thương mại, dịch vụ là lớn nhất. Giống như các nghiên cứu của Jense & Rosas (2007), Im & McLaren (2015), Chintrakarn & cộng sự (2012), nghiên cứu này cũng tìm thấy tác động làm giảm bất bình đẳng thu nhập của dòng FDI vào (bao gồm FDI thương mại, dịch vụ và FDI khai thác tài nguyên, trong khi tác động của FDI sản xuất là gián tiếp). Nghiên cứu cũng cho thấy sự cần thiết phải nghiên cứu từng loại FDI khác nhau cũng như tính đến vai trò của giáo dục, mở cửa thương mại, chi tiêu chính phủ, kiểm soát tham nhũng nhằm cộng hưởng tác động của FDI đến bất bình đẳng thu nhập, điều mà ít nghiên cứu đã tính đến. Tuy nhiên, nghiên cứu vẫn có những hạn chế nhất định. Chúng ta mới chỉ xem xét mức độ bất bình đẳng thu nhập nói chung mà chưa tính đến bất bình đẳng vùng, nhiều khả năng, với sự hiện diện của các dòng FDI, bất bình đẳng vùng sẽ gia tăng. Vấn đề này cần được xem xét ở những nghiên cứu tiếp theo nhằm đưa ra giải pháp tổng thể hài hòa, phù hợp.

4. Kết luận

Sử dụng mô hình tác động ngẫu nhiên, với dữ liệu của 23 nước có mức thu nhập trung bình thấp, trong đó có Việt Nam giai đoạn 2002-2011, nghiên cứu đã

tìm thấy tác động của cả 3 loại FDI một cách trực tiếp hoặc gián tiếp lên bất bình đẳng thu nhập. Trong khi FDI khai thác tài nguyên và FDI thương mại, dịch vụ cho thấy tác động trực tiếp làm giảm mức độ bất bình đẳng thu nhập thì vẫn chưa có bằng chứng cho thấy tác động trực tiếp của FDI sản xuất đến bất bình đẳng thu nhập, tuy vậy, lại có bằng chứng cho thấy tác động gián tiếp. Với trình độ giáo dục cao hơn, khả năng kiểm soát tham nhũng tốt hơn và mở cửa thương mại sâu rộng hơn sẽ giúp phát huy tốt hơn tác dụng làm giảm bất bình đẳng thu nhập của các dòng vốn FDI. Trong bối cảnh Việt Nam đang tăng cường hội nhập sâu rộng vào nền kinh tế thế giới, các hiệp định TPP, EVFTA, AEC đang dần đi vào thực hiện, đây là cơ hội để Việt Nam cải thiện đời sống của người dân, giảm bớt bất bình đẳng thu nhập thông qua thu hút các luồng vốn đầu tư trên thế giới. Chúng ta cần nắm bắt và tận dụng cơ hội này, có các chính sách hợp lý để thu hút FDI vào Việt Nam ngày càng nhiều hơn trên cơ sở đảm bảo phân phối hợp lý FDI giữa các vùng nhằm tránh giá tăng bất bình đẳng vùng và đảm bảo không gây tổn hại đến môi trường. Mặt khác, để tác dụng tích cực này của các dòng chảy FDI đạt hiệu quả cao hơn, chúng ta cần tiếp tục đầu tư, phổ cập và nâng cao chất lượng giáo dục, kết hợp với kiểm soát chặt chẽ tham nhũng. Với những biện pháp đồng bộ như vậy, chúng ta sẽ có thể đạt được mục tiêu mà nhiều quốc gia đang hướng tới, đó là tăng trưởng kinh tế ngoạn mục đi đôi với công bằng xã hội.

Phụ lục

Bảng 4: Danh mục các nước nghiên cứu

1 Armenia	7 El Salvador	13 Kyrgyzstan	19 Philippines
2 Bangladesh	8 Ghana	14 Lào	20 Tajikistan
3 Bolivia	9 Guatemala	15 Mauritania	21 Tunisia
4 Cam pu chia	10 Honduras	16 Morocco	22 Việt Nam
5 Công Gô	11 Ấn Độ	17 Nicaragua	23 Yemen
6 Hy Lạp	12 Indonesia	18 Pakistan	

Bảng 5: Thống kê mô tả các biến

Variable	fdi1	fdi2	fdi3	ln_gdp	cpi	educ	Gc	open	cor	gini
Obs	179	176	177	230	220	181	225	225	228	199
Mean	23.43	17.09	36.19	7.33	80.22	61.42	11.77	82.74	-0.7	40.12
Std.Dev.	74.6	34.56	57	0.56	18.18	20.35	4.66	32.57	0.38	6.38
Min	-17.07	-14.26	-3.57	6.16	32.23	18.82	3.46	26.86	-1.49	28.99
Max	517.2	339.55	347.12	8.34	119.54	96.63	28.73	162.91	0.55	54.68

Tài liệu tham khảo

- Baer, W. & Sirohi, R. A. (2013), 'The Role of Foreign Direct Investments in the Development of Brazil and India: A Comparative Analysis', *Kyklos*, 66(1), 46-62.
- Barro, Robert J. (2000), 'Inequality and Growth in a Panel of Countries', *Journal of Economic Growth*, 5, 5–32.
- Bhandari, B. (2007), 'Effect of inward foreign direct investment on income inequality in transition countries', *Journal of Economic Integration*, 22, 888-928.
- Calderon, C. & Serven, L. (2004), 'The effects of infrastructure development on growth and income distribution', Central Bank of Chile Working Paper, No 270.
- Chatterjee, S. & Turnovsky, S. J. (2012), 'Infrastructure and inequality', *European Economic Review*, 56(8), 1730-1745.
- Chinatrakarn, P., Herzer, D. & Nunnenkamp, P. (2012), 'FDI and Income Inequality: Evidence from a Panel of U.S. States', *Economic Inquiry*, 50, 788–801.
- Choi, C. (2006), 'Does foreign direct investment affect domestic income inequality?', *Applied Economics Letters*, 13(12), 811–814.
- Cornia, G.A. (2004), 'Trade liberalization, foreign direct investment and income inequality', in Understanding Globalization, Employment and Poverty Reduction, E. Lee and M. Vivarelli (eds.), London, Palgrave Macmillan.
- Easterly, W. & Fischer, S. (2001), 'Inflation and the Poor', *Journal of Money, Credit and Banking*, 33, 160–178.
- Farhan, M. Z. M., Azman-Saini, W. N. W. & Law, S. H. (2014), 'FDI and income inequality in ASEAN-5 countries: a quantile regression approach', *Prosiding perkem ke*, 9, 601-608.
- Feenstra, R. C. & Hanson, G. H. (1996), 'Globalization, outsourcing, and wage inequality', *The American Economic Review*, 86(2), 240–245.
- Franco, C. & Gerussi, E. (2012), 'Trade, FDI and income inequality. Empirical evidence from transition countries', *Journal of International Trade and Economic Development*, 22(8), 1-30.
- Gradstein, M. & Milanovic, B. (2004), 'Does Liberté = Egalité? A survey of the empirical links between democracy and inequality with some evidence on the Transition Economies', *Journal of Economic Surveys*, 18(4), 515-537.
- Gupta, S., Davoodi, H. & Alonso-Terme, R. (2002), 'Does Corruption Affect Income Inequality and Poverty?', *Economics of Governance*, 3, 23–45.
- Herzer, D. & Nunnenkamp, P. (2011), 'FDI and income inequality: Evidence from Europe', *Kiel Working Paper*, 1675.
- Herzer, D. & Nunnenkamp, P. (2013), 'Inward and outward FDI and income inequality: Evidence from Europe', *Review of World Economics*, 149, 395-422.
- Herzer, D., Huhne, P. & Nunnenkamp, P. (2013), 'FDI and income inequality - evidence from Latin American economies', *Kiel Working Paper*, 1791.
- Hoàng Khắc Lịch & Nguyễn Quốc Việt (2013), 'Tác động của môi trường đầu tư tới dòng vốn FDI: Tiếp cận theo lĩnh vực FDI và mức độ phát triển của quốc gia', tham luận trình bày tại *Hội thảo quốc tế Môi trường đầu tư hướng tới phát triển bền vững tại Việt Nam*, Trường Đại học Kinh tế - ĐHQGHN, ngày 4 tháng 11 năm 2013.
- Im, H. & McLaren, J. (2015), *Does foreign direct investment raise income inequality in Developing countries? A new instrumental variables approach*, truy cập lần cuối ngày 1 tháng 10 năm 2016, tại <<https://www.rse.anu.edu.au/media/772451/Im-Hyejoon.pdf>>.
- Jensen, N. M. & Rosas, G. (2007), 'Foreign direct investment and income inequality in Mexico, 1990-2000', *International Organization*, 61, 467-487.
- Kuznets, S. (1955), 'Economic growth and income inequality', *American Economic Review*, 45, 1-28.
- Lemieux, T., (2006), 'Increasing Residual Wage Inequality: Composition Effects, Noisy Data, or Rising Demand for Skill?', *American Economic Review*, 96(3), 461-498.
- Lessmann, C. (2013), 'Foreign direct investment and regional inequality: A panel data analysis', *China Economic Review*, 24, 129-149.

- Lin, S. C., Kim, D. H. & Wu, Y. C. (2013), 'Foreign direct investment and income inequality: Human capital matters', *Journal of Regional Science*, 53(5), 874-896.
- Marrewijk, C.V. (2007), *International Economics: Theory, Application, and Policy*, Oxford University Press, Oxford, U.K., with Study Guide by D. Ottens and S. Schueller. (ISBN 0-19-928098-3 and 978-0-19-928098-8; 691 pages).
- Mihaylova, S. (2015), 'Foreign direct investment and income inequality in Central and Eastern Europe', *Theoretical and Applied Economics*, 22(603), 23-42.
- Nguyễn Thị Thanh Huyền (2012), 'Tác động của hội nhập quốc tế tới bất bình đẳng thu nhập nông thôn – thành thị tại Việt Nam', Luận án tiến sĩ, Trường đại học Kinh tế quốc dân.
- Ostry, J. D., Berg, A. & Tsangarides, C. G. (2014), 'Redistribution, inequality and growth', *IMF Staff Discussion Note*, 14(02).
- Rivera, C. G. J. & Castro, G. A. (2013), 'Foreign direct investment in Mexico. Determinants and its effects on income inequality', *Contaduría y Administración*, 58(4), 201-222.
- Rodrik, D. (1999), 'Where did all the growth go? External shocks, social conflict and growth collapses', *Journal of Economic Growth*, 4(4), 385-412.
- Solt, F. (2009), 'Standardizing the world income inequality database', *Social Science Quarterly*, 90(2), 231-242.
- Suanes, M. (2016), 'Foreign direct investment and income inequality in Latin American: a sectoral analysis', *Cepal review*, 118, 45-61.
- Tsai, P. L. (1995), 'Foreign direct investment and income inequality: further evidence', *World Development*, 23(3), 469-483.
- Ucal, M., Bilgin, M. H. & Haug, A. A. (2014), 'Income inequality and FDI: Evidence with Turkish data', *Economics Discussion Paper*, 1407.
- Viện nghiên cứu quản lý kinh tế Trung Ương (2009), *Một số vấn đề bất cập trong đầu tư trực tiếp nước ngoài tại Việt Nam giai đoạn từ 2007 đến nay*, truy cập ngày 1 tháng 10 năm 2016, từ <<http://www.vnep.org.vn/Modules/CMS/Upload/6/TLTK%20so%201-%20FDI.pdf>>.
- Weeks, J. (1999). 'Wages, Employment and Worker's Rights in Latin America, 1970-98', *International Labour Review*, 138(2), 151-169.
- Wu, J. Y. & Hsu, C. C. (2012), 'Foreign Direct Investment and Income Inequality: Does the Relationship Vary With Absorptive Capacity?', *Economic Modelling*, 29(6), 2183-2189.
- Zhuang, H. & Griffith, D. (2013), 'The effect of mergers & acquisitions and greenfield FDI on income inequality', *International Journal of Applied Economics*, 10(1), 29-38.